Асобны № каштуя усюды 40 кап.

Працоўны народ усіх краеў—злучайся!

ДЗЯННІЦА

ВЕСТКА БЕЛАРУСКАГО НАЦЫЯНАЛЬНАГО КАМІСАРЫЯТУ.

КОШТ ГАЗЭТЫ.	У РАСЕІ.	ЗА ГРАНІЦУ.
1 м.	1 р. 80 к.	3 р. — к.
2 м.	3 р. — к.	4 р. — к.
3 м.	4 р. 25 к.	6 р. — к.
4 м.	6 р. — к.	8 р. 70 к.
6 м.	8 р. 50 к.	12 р. — к.
9 м.	13 р. 50 к.	18 р. — к.
12 м.	17 р. — к.	20 р. — к.

Перамена адрысу 50 к.

Выпісваючым некульні экз.—робіцца скідка 20%.

Радакцыя і Адміністрацыя: Масква, Гранатны пар., 24. Тэл. 2-98-77.

№ 39.

Рукапісы, якія прысылаюцца у радакцыю ля друку, павінны быць напісаны разборна і на адным боку паперы.

Ня прынятыя рукапісы ля друку звяртаюцца аутарам назад, калі ля пярасылкі іх прыслана марка, як не-та зніштажаюцца. Радакцыя пакідая сабе правы папрауляць рукапісы.

Радакцыя адчыняна ад 11 да 4 г. У гэты часы прымая і радактар.

Масква, 1918 г. 25 Наябра. | Выходзіць ня меньш чатырох разоу у месяц. | І-й год выданьня

Канцылярыя Беларускаго Нацыянальнаго Камісарыяту адчыняна што дня, апроч сьвят, ад 10 г. да 4 гадзіны дню.

ИЗВЕЩЕНИЕ:

Редакция „Известий Белорусск. Национального Комиссариата

„ДЗЯННІЦА“

переехала в новое помещение по Гранатному пер., д. 24.

Всю корреспонденцию и переписку просим направлять по новому адресу.

Культурна-Асьветны і Ліквідаціонны Атдзелы

Беларускаго Нацыянальнаго Камісарыяту змяшчаюцца па Гранатнаму перавулку, 24, рог Георгіяускаго перавулку і адчыняты ад 10 гадзіны раніцы да 4 гадзіни дню.

Атдзяленьня і Эмісарыяты Беларускаго Нацыянальнаго Камісарыяту.

АТДЗЯЛЕННЯ:

Пецярбурхская—Пецярбурх, Тэатральная, 3.
Вітабская—Вітабск, Суворауская, 48.
Смаленская—Смаленск, Вітабская шаша, 9.

ЭМІСАРЫЯТЫ:

г. **Ворша**—Слабодская, д. Лібстэра.
г. **Саратау**—Гасц. „Асторыя“, кам. 78.
г. **Калуга**—Пленбеж.

У ва усіх атдзяленьнях і эмісарыятах прадаюцца беларускія газэты, журналы і кніжкі, а так сама праціх можна і выпісваць.

В воскресение, 24 с/м, в два часа дня, в помещении Белнакома по Гранатному пер., 24, состоится общее собрание Московской Белорусской Секции Росс. Коммунист. партии большевиков, для обсуждения очень важных организационных и обще-политических вопросов.

Организационное бюро.

Постановление В. Ц. И. К. об аннулировании Брест-Литовского мира, принятое единогласно в заседании от 13 ноября 1918 г.

Всем народам России, населению всех оккупированных областей и земель.

Всероссийский Ц. И. К. сим торжественно заявляет, что условия мира с Германией, подписанные в Бресте 3 марта 1918 года лишились силы и значения. Брест-Литовский договор (равно и дополнительное соглашение, подписанное в Берлине 27 августа и ратифицированное В. Ц. И. К. 6 сентября 1918 г.), в целом и во всех пунктах об'является уничтоженным.

Все включенные в Брест-Литовский договор обязательства, касающиеся уплаты контрибуции или уступки территорий и областей об'являются недействительными.

Последним актом правительства Вильгельма II, вынудившего этот насильнический мир, в целях ослабления и постепенного удушения Российской Социалистической Федеративной Республики и ничем не ограниченной эксплоатации окружающих Республику народов, была высылка Советского посольства из Берлина за его деятельность, направленную к ниспровержению буржуазно-императорского режима в Германии. Первым актом восставших рабочих и солдат в Германии, низвергнувших императорский режим, было призыв посольства Советской Республики.

Брест-Литовский мир насилия и грабежа пал таким образом под соединными ударами германских и русских пролетариев-революционеров.

Трудящиеся массы России, Лифляндии, Эстляндии, Польши, Литвы, Украины, Финляндии, Крыма и Кавказа, освобожденные германской революцией от гнета грабительского договора, продиктованного германской военщиной призваны ныне сами решать свою судьбу. На место империалистического мира должен придти социалистический мир, мир, заключенный освободившимися от гнета империалистов трудящимися массами народов России, Германии и Австро-Венгрии. Российская Советская Федеративная Социалистическая Республика предлагает братским народам Германии и бывшей Австро-Венгрии, в лице их советов рабочих и солдатских депутатов, немедленно приступить к урегулированию вопросов связанных с уничтожением Брестского договора. В основу истинного мира народов могут лечь только те принципы, которые соответствуют братским отношениям между трудящимися всех стран и наций, и которые были провозглашены Октябрьской Революцией и отстаивались русской делегацией в Бресте. Все оккупированные области России будут очищены. Право на самоопределение в полной мере будет признано за трудящимися нациями всех народов. Все убытки будут возложены на истинных виновников войны — на буржуазные классы.

Революционные солдаты Германии и Австрии, создающие ныне в оккупированных областях солдатские Советы депутатов, вступив в связь с местными рабочими и крестьянскими Советами, будут сотрудниками и союзниками трудящихся в осуществлении этих задач. Братским союзом с крестьянами и рабочими России они искупят раны, нанесенные населению оккупированных областей германскими и австрийскими генералами, охранявшими интересы контр-революции.

Построенные на этих основах отношения международной России, Германии и Австро-Венгрии, будут не только мирными отношениями. Это будет союз трудящихся масс всех наций, в их борьбе ... ние и укрепление соц... строя на развалинах ... империализма и эконо...

Этот союз трудящейся массы России, в лице Советского правительства, предлагают народам Германии и Австро-Венгрии.

Они надеются, что к этому могущественному союзу освободившихся народов России, Польши, Финляндии, Украины, Литвы, Прибалтики, Крыма, Кавказа, Германии и Австро-Венгрии примкнут народы всех остальных стран, еще не сбросивших иго империалистов. Впредь же до этого момента, этот союз народов будет сопротивляться всякой попытке навязать народам капиталистический гнет чужеземной буржуазии.

Освобожденные германской революцией от ига германского империализма народы России, тем менее согласится подчиниться игу империализма англо-американского или японского. Правительство Советской республики предложило всем державам, ведущим с ним войну, мирное соглашение. Впред же до того момента, когда трудящиеся массы этих держав заставят свои правительства принять мир с рабочими, крестьянами и солдатами России,— правительство Республики будет, опираясь ныне на революционные силы всей средней и восточной Е[вропы], сопротивляться попыткам вновь ввергнуть Россию под иго рабства чужеземному и туземному капиталу.

Приветствуя население всех областей, освобожденных от ига германского империализма, Росийская Советская Федеративная Социалистическая Республика зовет трудящиеся классы этих областей к братскому союзу с рабочими и крестьянами России и обещает им полную, до конца идущую поддержку в их борьбе за установление на их землях социалистической власти рабочих и крестьян.

Насильнический мир в Брест-Литовске уничтожен.

Да здравствует истинный мир — мировой союз трудящихся всех стран и наций!

Председатель В. Ц. И. К. **Я. Свердлов.**
Председатель С. Н. К. **Ульянов (Ленин).**
Секретарь В. Ц. И. К. **В. Аванесов.**

Масква, 25 наябра.

Германская равалюцыя ня выпаунiла поунасцю тых надзей, якія пакладаліся на яе расейскім працауніком; віною гэтаму есцяка тыя хвормы яе развіцьця, якія яна узяла ад жыцьця сходна гістарычным варун[к]ам. Выгляд яе і напрамак хуччэй напамінаюць нашу феуральскую равалюцыю, ніш акцябрскую: Тыя ж згоднічыя сацыялісты маюць уплыу на народ, тая ж нібыта спагада равалюцыі гэнэралау, ахвіцароу і іншых атхвосцяу самадзяржауя, той жа пя прыхіл массау да лівых сацыялістау. Прауда, помяж з гэстым кініць работа і апошніх і ня бяз поспяху. Умногіх мейстах у Радах шмат іх прыхільнікау і праз гэта асобыя часткі Гэрманьні. (ці бышыя княжствы) прагалошаны сацыялісткімі Распублікамі, як Баварыя і др. На мітынгах і у газэтах ідзе настойная агітацыя, якая мая добры і багаты пліон. Скожным часам прыхільнікау крайніх лівых павялічваяцца і гэта застауляя, як буржуазею гэтак і сацыялістаузгоднікау зварочваць на іх ня бяз сполаху увагу, бсляй таго, знакі можнаго пашырэньня крайніх ліозунгау сярод рабочых і часткі салдатау вымушаюць задумацца і хаурусьнічых ваяунікоу, якія ужо загаворваюць аб збауца ціжарных [дл]я Гэрманьні варункау замірэньня, каб праз гэта пя распаліць кастру бальшавіства. Звяртаньня ж с адозваю да працаунікоу усяго сьвету ад імя Радау салдацкіх і работнічых дапутатау патрабавала ля большай вагкасці і увагі подмацупку лекою жа адозваю і ад ім'я незалежных сацыялістау. Усе гэта ката за тоя, што у самум блізкум чася газэты нас могуць павядаміць аб далейшум развіцьці Гэрманскае равалюцыі, якоя пойдзя па намечанаму Расеяй пуці.

Але і цяперашняя равалюцыя дала вялікую падмогу як працаунікам усяго сьвету наагул, так і расейскай распубліцы у асобку. Падмога ля Расеі дваяка. Першым чынам, гэта мінула апаска збоку Гэрманьні абурвацца па Радавую Расею, другім, гэта пазволіла савецкому правіцяльству скінуць з сябе прыгонная пута, разарваць паганы брэскі згавор. Як адно, так і у асобку другоя дазваляюць развязаць рукі на заходзя і абярнуць гэту частку іх вольнасці на усход, ці поудзянь, а так сама, і адкупіць ...рад горапешнымі Беларусяй, Літвой і др. вымушаную ганьбу гвалтоунаго замірэньня. Прауда, выява гэтых двух важных здарэньняу троха тармашыцца праз тых сацыялістау - згоднікау, якія покуль што стаяць у уласці у Гэрманьні, але хвакт астаецца хвактом, хоцькі гэты землі яшчэ заняты, але ня сягоньня, заутра равалюцыйныя нямецкія солдаты магуць пакінуць аслабоняную Беларусь бяз усякіх подзяк. А працоуны народ Беларусі, Літвы Латві і др. можа смела, нячакаючы нічога, брацца за адбудову свайго жыцьця, як вольны грамадзянін расейскае распублікі і змагацца з тымі, хто гэтаму будзя прашкодзіць.

Равалюцыя у Гэрманії і Беларусь.

Восім месяцау тому назад нямецкія імпэрыялісты сьвяткавалі і радаваліся, дамогчыся таго, чаго яны і ва сне ня бачылі. Паслухмяныя ім нямецкія солдаты ішлі усіо далій па усход, ня маючы нідзе прыпынку. Расейскі працоуны народ адцураусся ад вайны і голасна скадау пярад усім сьветам аб гэтым, клічучы усе народы да згоды і замірэньня. Але знайходзючыся под валадарствам імпэрыялістау, якія мулявалі натта здатнаю ахварбоукаю тыя выгоды, што дае Гэрманіі Бреская замірэньня, нямецкі народ тады ня адазвауся на зоу расейскаго пралятарыяту. Захопляныя нямецкімі гэнэраламі землі грабіліся, усюды там зніштвауся равалюцыйны рух і рабілася вазстанова старога парадку. Под аховаю нямецкае вайскавое сілы складаліся буржуазныя і манархічныя урады у „самаапрэдзеляных“ гасударствах. Гэтая самая апрэдзяленьня, напрыклад на Беларусі, рабілася гвалтоуня. Так, прыехаушыя з Мінскаго і Навагрудскаго павету павядамляюць, што нямецкія чыны і нашы радцы хадзілі на віоскам і прапанавалі кожнаму надпісваць асабліваю бумагу, у якой было напісана, што надпісваючы прызнае пязалежнасць Беларусі і згодзяя да хаурусу з Гэрманіяй. Калі хто—нібудь ня хацеу подпісваць гэтаэ паперы, та у яго адбіралі дачыста усіо дамашняя добро. Так рабілася пязалежнасць нямецкімі камендантамі. Ня сустрачаючы асабліва упартых спрэчак з боку надатліваго беларускаго селянства, нямецкія уласці

...прагліся як мага найбольш атабраць у народу усякага добра і нажыцца за кошт бяз таго абяздолянага народу. С кожным днём здавалася, што край усіо боляй мірая і праз нейкія часы іон сусім зробіцца пустым і бязлюдным. Толькі панства гізавала і зводзіла рахункі з «уптаваушым» народам.

Але Брэская замірэньня трымала у сабе тую атруту, якая у сучасны момант давяла да сьмерці нямецкі імпэрыялізм. Брэская замірэньня ясна паказала працоунаму пароду Гэрманіі, што тыя гучныя словы аб аслабаненьні з-над прыгону уцісньутых народау, якія Германскія імпэрыялісты меліся бытцам ашчасліваць свабодаю, гэтыя словы былі ашуканствам: ня свабоду народам ніос імпэрыялізм, а новы страшнейшы прыгон. І вось перад усімі працоунікамі, прыніосшымі дзеля вайны сваю кроу, сваю пакуту, ізноу устала пытаньня аб мэтах вайны. Ці ж варта цягнуць вайну, налічваць смерць і голад, толькі дзеля таго, каб накладаць ярмо на шыю тых, хто ня хоча вайны, ня хоча дарэмнае гублі і зрады другім, хто пражэцца толькі да вольнасці і права на працу і зямлю? Гэтая пытаньня, адказ на якоя ня маглі даць кіраунікі нямецкаго імпэрыялізму, і атрымала адказ у равалюцыі. Яна зрабілася хутка і разам на усей Гэрманіі, як адражэньня думкі аб патрэбнасці скончыць вайну.

У галаве равалюцыйнаго ураду Гэрманіі цяпер стаяць тыя асобы з сацыялістау, якія яшчэ у марцы былі нязгодны з Брэскім замірэньням. Нават згодчык-сацыяліст Шэйдэман ня хваліу гэтае згоды, лічучы ле здзекам над расейскім равалюцыйным народам. Даляй гэтаго ідуць нязалежныя сацыялісты, якія усе часы трэбавалі скасаваць Брэскую згоду. І у цяперашнія часы, калі уся уласьць адышла да сацыялістау, частка якіх у правіцяльсцвя належыць да нязалежных, вядома ня можа быць і гутаркі аб прызнаньні Брэскаго замірэньня і тых варункау, па якіх яно было замавана. Нямецкія нязалежныя сацыялісты, входзячы у правіцяльства, настаялі адным з варункау, вывад нямецкіх войскоу з захопляных зямель. Гэтая трэбаваньня знайходзіць сабе надтрыманьня у тых Радах работнічых і салдацкіх дэпутатау, якія складаюцца цяпер ва іх вайсковых частках. Па пастановам [illegible] аустра-германскіх салдатау едуць назад с Украіны, Беларусі і Літвы, усе чугункі заняты у гэтых [illegible] толькі перавозкаю атходзячых салдатау.

Вось, дзякуючы Гэрманскуй равалюцыі, Беларусь скора будзя пакінута уся нямецкімі вайскамі. Тыя рады салдацскіх дэпутатау, якія злажыліся у Коуні і у Мінску, ужо і цяпер аб'еднаюць і стасуюць свае дзеі з расейскім урадам. Апошні ж ураз Усярасейскі Цэнтровы Выпауняючы Камітэт пастанавіу 13 набра нов. сціл скасаваць Брэская замірэньня. Беларусь, разадрапая Брэскаю згодаю і далейшымі да датковымі згодамі у Воршы на тры асоблівых часткі, ізноу стаця цэлаю, і у еднаньні з Расейскай Сацыялістычнай Распублікай пачне будаваць свае новае жыцьціо.

Акрыяушая за часы нямецкаго валадарства панства цяпер ізноу заварушылася і гатуяцца ужо уласнымі сіламі спрачацца наступу бальшавізму. У яго ужо німа надзеі на падтрыманьня з боку немцау і дзеля гэтаго складаяцца новы напрамак—к злучэньню са Скарапацкім, Красновым, Дэнікіным і інш. контар-равалюцыянерамі, на падмогу якім спяшаяцца англа-працускі імпэрыялізм. Дзеля гэтаго усе равалюцыйныя сілы нладкладна належыць кінуць к рубяжом Беларусі, каб ня даць часу абмацавацца панству. З другого боку гэтыя сілы патрэбны там і дзеля падтрыманьня равалюцыйнаго парадку, які мжа быць парушаны пры атходзя немцау рожнымі цёмпымі людзьмі. Вітаючы Гэрманскую равалюцыю, мы цяпер павінны напрагчы усе сілы, каб сусім адолець сваіх клясавых ворачау і зратаваць родны край ад магчымаго новаго разору.

І. Р.

Запозна.

Німа чаго дарэмна папракаць Беларускую Раду у гультайсцвя. Праз усіо свае жыцьціо яна, як больш ня трэба, да поту старалася працаваць „на карысць свайго краю і народу“. Рожных пастаноу, грамат і прыказау яна выпусціла да тысячы нумароу, далягацыяу да суседніх дзяржау так сама паслала ня мала, досі часта бязпакоіла і клапаціла як Скарапацкаго, гэтак і Фанкельгейма сваімі візытацыямі. Адным словам, за работаю Беларуская Рада ня бачыла сьвету, як кажуць. Ледзьва дажыла яна да пабыукі, якую пастанавіла даць сабе на летнюю пору, каб набрацца сілы.

Трэба сказаць, што ці выпау добрым той момант, у які радцы зачынілі за сабою дзьверы, ідучы на пабыуку, ці само мінская павятра, ня гледзючы на імпад нямецкаго прыгону, мела у сабе асобныя ліокі,—што—кольвячы адно з гэстаго ды мелася—толькі пабыука Рады ей дужа папрыяла: на асеньнюю сэсыю яе сябры сышліся бадзіорымі, спадзеунымі, поунымі сілы і гмаху. З разу ж закіпела праца, пашлі засяданьня, гутаркі і спрэчкі. На першы чарод стала пытаньня аб сфармаваньні новага сакратарыяту на месца Скірмунтаускаго. Запавяліліся усе фракцыі, учынілі барацьбу і у скутку кіраунічым сакратарыяту назначылі Сераду, коліс то на Усебеларускум З'езду у 1917 г. восяньню, далучанаго да лівае фракцыі з'езду, складваямае з бальшавікоу і лівых сац.-рав. З выбарамі Серады апазыцыя узрадувалася ня на жарты і шчырэй прынялася за радцую працу, забываючы праз сваю сацыялістычнасць. Мала таго, з яе, апазыцыі, адабрэньня была абвешчана і дэклярацыя супроць падзелу Беларусі: Праца, здавалася, наладжавалася с кожным днiом, „шырылася і расла“. Але толькі здавалася. Саправуды ж перад Радаю усе гастрэй вытыркала пытаньня на конта таго хундамянту, які б яе падтрымау і гэтым збавіу ад агульнай люцкое забыунасці яе. У гэтум кірунку і павялася Радаю самая рухавая і пільная работа. У першых засяданьнях Рады сталі чутны галасы—патрэбнасці пашырыць базу апоры; а праз некулькі засяданьняу Рада ужо пастанавіла правясці у жыцьціо пашыраньня прадстауніцтва. І вось як яна яго пашырая: першым чынам былі разасланы ею запрашэньня у рожныя абчаства, хаурусы, да духавенства і у земства, каб тыя прыслалі сваіх прадстаунікоу. Земства, як арганізацыя хоцькі крыху яшчэ захаваушая у забе паступовасці, наадрэз атказалася мець дзела з Радаю; за тоя рожныя чорнасотніцкія хаурусы памешчыкау і буржуазеі хапіліся за ле запрашэньня, нібы сабакі за мяса.

Мікалаяуская праваслаупая брастава: гэта хвабрыка мінскаго чорнасотніцтва і громіл, хаурус землеуласнікау, польская рэгэнцыйная рада зямлі мінскай і інш ім спадобныя хаурусы паслалі сваіх прадстаунікоу, якія шчыра прыняліся за работу. Згуртаваушысь па палітычным пытаньням у хаурус і, колючыся на гострых палякоу-клерыкалау і расейцау-чорнасотнікау на конта гасударскае будовы Беларусі, цягнучы яе у бакі, гэты новыя радцы бадзіораць працу Рады, як лепш ня трэба. Далягацыі, камісыі і сэкцыі—спрэс запоуняны імі. У хуткім чася чакаюцца да падмогі ім яшчэ некулькі дзісяткау прадстаунікоу ад ксяндзоу і папоу. Як ня трэба спрауней, коціцца Рада ад незалежнічаства да хаурусу Міхаіла Архангяла, складзянаго з буржуазеі рожных нацыяу. Пэуна, ніхто з радцау гэтаго прызнаць ня хоча, хоць адчынина усе к таму верня. На адным з засяданьняу святошня памянулі растрэляных у Вітабску сяброу беларускаго чорнасотніцкаго хаурусу, граміла, Григоровіча, Полонскаго і Бяляніцкаго-Бірулю. А даляй... даляй Рада яшчэ упарцяй прынялася за працу і выбрала некулькі камісʼяу дзеля атпраукі іх на Украіну, Літву і Германію. Гэтым камісʼям даручана адна місыя—гэта патрабаваць прызнаньня незалежнасці Беларускай народнай Распублікі. Да камісыі, случай у Берлін і зложанай з Ласіка, Скірмунта і Луцкевіча, прылучыліся і другоя [illegible] даніччаньня перад германскім правіцельствам—гэта [illegible], бо тоя ня вывод[illegible] войску з Беларусі і ня дало магчымасці увайсці у яе бальшавіком. Надзеі на камісыю у Гэрманьню, памешчычая прадаунiцкая Рада усклала вялікія і ужо рапей суцяшала перапалоханую буржуазею... але... апошняя ня даджэ мусібыць жаданных скуткау. Адпрауляную у Гэрманьню дэлягацыю Рады ікрае захапілі на дарозя вялікія здарэньня Гэрманскай Равалюцыі. Паганы ідал, Вильгэльма, на якога устрэмляліся весь час вочы прадаунае мінскае рады—збіт з пасаду наустаушым нямецкім працауным народам. А з ім падсечана і тая падпорка, за якую хапалася слабая буржуазея рожных незалежнічаскіх ускраін Расейскае Фэдэрацкае Расеі.

Німа ніякаго сумленьня, што цяперака прышоу канец панаваньню усякім радам, тарыбам ды іншая. Безслаупай смерцю, памрэ між іншымі і Беларуская Рада. Гэта смерць ужо вітая над ею. Працоуны беларускі народ можа вітаць яе прыход у той адказны момэнт, калі беларуская буржуазея праз сваю дзецку Раду гатовілася зрабіць вялікую пакасць ля усей старонкі, прадаушы яе у лапы гэрманскаму грашауніцтву.

Хоцькі адзін раз да усміхнецца Беларусі жыцьціо, перабіушы губільны пачын яе далакопау.

Бедная Рада — спазнілася на колькі часу!

Шукаюць падпоркі.

Беларуская буржуйная Рада са дню свайго заснаваньня рожнымі спосабамі сталалася і стараяцца звярнуць на сваю работу народную увагу і гэтым дастаць ад яго паттрымку. Гэту работу яна вела поміж з другою, поміж з тым прадауніцтвам, якоя апяразвая усе яе жыцьціо. З волі свайго павяліцяля, Германскай буржуазеі, яна хітрыла падсебрыцца к працоунаму пароду, дастаць яго даверра і тады прадаваць як яго, гэтак і яго родзіну суседнім імперыялістычным буржуазеям. Але беларускі працоуны народ ходам жыцьця дайшоу да таго, што добра навучыуся адмячаць сваіх прыяцялу ад варагоу. Надзіва, што і усе падходы Рады да яго ня дасталі сабе ніякае спагады, бо ен па духу спазнау чым ад Рады нясе. А, праведаушы гэтае сцяка вадома, ен с пагардаю адвярнууся ад яе і ніадбайна матнуу рукою. Праз усе жыцьціо Рады—ні адна веска, ні адна грамада беларускіх селян, ні рабочых ня вынясла пастановы яе паттрымаць, ні адзін чэсны сацыяліст ня сказау у я апрауданьня жаднаго слова; боляй таго, як сярод беларускіх сацыялістау, гэтак і сярод усяго працоунаго беларускаго народу пануя заядлая варажасць супроціу яе.

Праз гэта, Радзя весь час грозіла умерці у занядбаньні, смерцю усімі пакінутага валацугі. Вось і ня дзіва, што, ня [illegible] усю сваю рызыку і [illegible] бадзюрасьць, з якім яна выступала весь час у палітычнум жыцьці, яе [illegible] ня магла ня адсуківацца на [illegible] быцьці і працы; яно і вымусіла яе шукаць сабе падпоры, каб ня стлець у забыцьці.

З гэтаю мэтаю Радаю і задуман нацыянальны з'езд, аб якім павядамілі надоячы газэты. У вестках аб з'ездзя мала сказана праз склад і хворму яго канструкцыі, толькі усяго і упомняна аб характары прадстауніцтва; але і з гэтаго відаць, хто будзя на з'ездзя і з'якіх элементау ен будзя складацца. „На з'езд запрошаны прадстаунікі ад земствау праваслаунаго і каталіцкаго духавенства і другіх устаноу краю“, кажа газэтная вестка. Якія есцяка другія установы у акупацыйнай часцы Беларусі, гэта вядома: апроч старых губэрскіх, паветавых і валасных земствау—ніякіх другіх. Земствы ж гэты былі заведзяны яшчэ пры Керэнскум і с таго часу ня пяравібіраліся; усе яны запоуняны кадэтамі у пярэмяжку з правымі с.-р., якіх у той час падсовалі дамауласнікі, адвакаты, гандляры, ахвіцэры у гарадох і багацеі кулакі у вясках. І у той час іх равалюцыйнасць і прыхіл да працоунаго народу былі пад сумленьням, а цяперака і пагатоу. Тым часам за тэрмін акупацыі немцы пастараліся разбауляць іх грашаунікамі і памешчыкамі. І гаворучы аб земствах, мы можам смела казаць аб іх, як аб варагох Радавай Расеі. Чуткі праз увесь час аб іх услугах немцам супроціу-бальшавікоу, ня павіна.

І вось, на гэтых самых земцау ды на чорнасотніцкая духавенства і лічыць цяперака абаперціся Рада. Ці выграя яна, ці не—забачым. Усе ж такі, ня задаючыся гаданьнямі ні прароцтвам, можна, аднак, быць па палову пэунымі, што склікаямы з'езд гатоу падтрымаць Раду; прауда, мо ня у ва усім ахопя яе праграмы, але у многум. Незалежнічаскі нахіл, бадай, будзя адкінут староннікамі едзінства „бывалашняй Расей“, чым з'ядуляюцца буржуйныя земцы і паны, добра ведаючы што забяспячэньня сабе можна дастаць толькі ад Красновых ды Дутавых; у часца ж варожасці да Расеі як савецкае — та аб'еднаньня ужо маяцца паміж імі і Радай дауно. Прауда, цяперака гэта аб'еднаньня ня астанецца у мяртвецці, нярухомасці, а дастаня жывы і бадзіоры рух. Тым боляй гэтаму трэба прыдаваць вагі, што сама Рада цяперака пацягнула нос па ветру: змяніла нямецкую арыянтацыю на хаурусьнічую. Рожныя ж Керэнскаго тыпу земствы—гэта апора с.-р., гуртуючых белагвардзейскія стады.

Адным словам, склікаючы Беларускаю Радаю з'езд—гэта ніштто іншая, як далейшая колка супроціу равалюцыйнаго ланцужку, які усясьветная буржуазея стараяцца закінуць па Савецкую працоунічую Расею.

Ні каліва, ні званьня у гэтым нельга знайсці пробы на конт ужываньня ідэі самаапрадзяленьня. Гэтым Рада мала [illegible] малася і тады, калі яшчэ пад ахо[illegible] нямецкіх штыкоу ей жылося спакойней; цяперака ж час [illegible] прышоу: ідэя сусьветнай равалюцыі с кожным днём спарней і спарней вядзе сваю работу знішчаньня старага укладу жыцьця; пры гэтым, бліжыцца час аслабаньньня немцамі Беларусі і гнязда Рады, Мінску. Вось і ня дзіва, што адчуваючы сваю гібаль разам з буржуазеяю усіх краеу і нацыяу і беларуская буржуазея ля свае абароны клапаціцца прылучыцца да нападу на расейскую равалюцыю. Падышоу случны прыпадак і яна стараяцца быць гатоваю к яму. Іншая пытаньня—ці пройдзя усей буржуазеі гэты гопыт, гатовіцца...

Мысли о белорусском языке.

Перед нашими глазами происходит еще одно чудо в ряду чудес, которыми окружило себя Белорусское племя. Белоруссы национально возрождаются... Белоруссы культурно возрождаются... Белоруссы самоопределяются... Белоруссы требуют себе места и голоса на сцене международной политики... Все это — чудеса, о которых 20 лет тому назад никто не знал и не помышлял. Теперь на глазах современника происходит еще одно чудо—возрождается литературный белорусский язык—белоруссы вступают на арену мировой поэзии и литературы... Белоруссы для приложения своего языка открывают школы и театры...

Не удивительно, что окружающие Белоруссов народы, так или иначе заинтересованные в Белоруссах, как в человеческом материале, и в Белорусской территории, как в колонизационной ценности, чутко следят за этими социальными чудесами XX века. Одни из них сочувствуют этому возрождению, другие способствуют, третьи не сочувствуют и даже препятствуют. То же мы видим со стороны целого ряда политических, социалистических и национальных партий.

Но не об этом я хочу говорить здесь. Среди Белоруссов существует несколько точек зрения на детали Белорусского возрождения. Но уже нет ни одного Белорусса, если он таковым себя числит, который бы не признавал Белорусского [illegible] в целом и избегал бы работать [illegible] этого вопроса. Зато такая частность, как выработка литературного Белорусского языка, вызывает много [illegible] и имеет [illegible] противников.

Я хочу быть откровенным и высказать по этому поводу мои сокровенныя мысли.

Всматриваясь не в политическия, а в этографическия ориентации Белоруссов, я вижу, что одни из них воспитаны на великорусской культуре, и даже — на польской. Соседняя культура малорусская и литовская слишком слабы и они не имели подобного влияния на Белоруссов. Результатом такого воспитания является шатание Белорусов в области искания языка, как средства выражения своей национальной мощи.

Ополячившиеся Белоруссы определенно имеют западнический уклон. Интелигенция, крестьяне, рабочие—все говорят на польском языке, одни — на литературном, другие—на разговорном народном. Только в крестьянских массах встречаются корни белорусскаго говора, но эти корни затушевываются наиболее употребительным польским языком.

Обрусевшие Белорусы определенно имеют восточный уклон. Они говорят на русском языке, при этом интеллигенция говорит или на чистом языке литературном, или на языке разговорном, в котором не мало остается еще народных белорусских наслоений; крестиянство говорит на народном разговорном белорусском языке, но с большой примесью великорусского языка.

При таких условиях не трудно понять, почему нарождающийся Белорусский литературный язык вызывает споры среди самых разнообразных слоев белорусского общества.

Интеллигенция, усвоившая с польским или великорусским языком польскую или великорусскую культуру, не может [illegible] отрешиться от этого языка и [illegible] туры, чтобы [illegible] к языку белорусскому, в [illegible] идеологии, которая лежит в основе творчества белорусских писателей. Когда я изучаю немецкий, французский, английский язык, то я преследую этим троякую цель: как ученый в широком смысле, я постигаю науку, изложенную и разработанную на этих языках, как социолог, я через язык и литературу нахожу для себя средства, удовлетворяющия мои жизненныя потребности. Но спрашивается, если я, ополячившийся или обрусившийся белорусс, усвоивший польский, или великорусский язык, подхожу к изучению и выработке белорусского языка,—какие цели преследую я?—Белорусский язык беден, он не имеет приложения в науках, литература на этом языке слаба, она еще не отразила великого духа белорусского народа. Естественно, что ополячившаяся или обрусившая белорусская интеллигенция смотрит на белорусский литературный язык, как на что-то весьма искусственное, оторванное от жизни.

Крестьянство и рабочие, усвоившие разговорный язык польский или великорусский, но научившиеся читать и писать на одном из этих языков, легче воспринимают написанное на этих языках, чем на языке литературном белорусском. Представьте себе мое положение, как простого крестьянина или рабочего. Я живу не наукою, не приложением тех технических навыков, которые изложены в литературе... нет. Я только интересуюсь тем, что совершается вокруг меня на свете, и мне нужно быстро и легко уловить частности совершающихся событий. И своим знанием языка я пользуюсь, как [illegible], чтобы удовлетворить своим [illegible]. Получив газету на польском, [illegible] немецком, французском [illegible] литературных языках, я [illegible], которая написана понятным для меня языком. Естественно, что крестьяне в деревнях, получая литературу на русском, польском и белорусском языках, берут из нея ту, которая им наиболее понятна. Они внимательно, с любопытством, с подозрением смотрят на ту из нея, которая написана на белорусском языке. Ополячившиеся в этом языке склонны увидеть новое средство перетяжки их к великорусской культуре, обрусевшиеся, наоборот, склонны заподозрить в языке новое средство полонизации... Если у масс имеются свои вожди, которым они слепо верят и повинуются, а которые на белорусский язык имеют свою предвзятую точку зрения, то не исключена травля этого языка и полное непризнание его массами, как шлифованного *родного* языка...

Группа интеллигенции, которая прилагает все меры к выработке литературного белорусского языка, на своем пути встретила много неприятностей. Нужда и горе людей цементируют, спаивают, а это вызывает реакцию у других людей, которые не хотели бы видеть перед собою лишнюю организованную силу.

И мы видим, что пионеры белорусского литерарурного языка являются группой спаянной, сцементированной, что придает ей силу и веру в борьбе за свои идеи и что неприятно отражается на той части белорусского общества, которая не хотела бы видеть перед собою белорусского языка и белорусской литературы. Пионеры белорусского литературного языка создают историческую эпоху: они создают газеты, журналы, массового читателя, школу, театр, эпоху.

Группа деятелей в Минске стремится создать белорусскую государственность, чтобы белорусский литературный язык сделать языком государственным, обязательным для всех белоруссов и белорусских меньшинств.

Группа деятелей в Москве и Петрограде стремится предовратить образование самостоятельной белорусской государственности, но для белорусского языка требует условий его свободного развития и приложения в революционной пролетарской культуре.

Очевидно, что с белорусским языком, как со всяким языком, связывается определенная группа поколения, что с ним связано не только узко национальное, но и революционное, интернациональное движение групп данного поколения. И если это так, то с белорусским языком, как со средством выражения известного духа, идеи той или иной группы белорусского народа, бороться трудно, бесцельно, я бы сказал вредно и стыдно.

Если белорусский литературный язык имеет под собою базу, он не может быть подавлен, он не умрет, он будет развиваться, распространяться, спаивать людей между собою и давать им все новый и новый материал для переживаний и творчества. Если наоборот, он искусствен, безпочвен, — он сам собою зачахнет и забудется, как все ненужное и лишнее в жизни народа. Но это будет естественная, законная смерть, которая не вызовет мученичества с одной стороны и жестокости насилия—с другой.

Обратимся к анализу процесса выработки белорусского литературного языка, к тем побудительным причинам, которые лежат в основе этого процесса, и возможным перспективам будущего этого явления.

Язык народа, это — не только зеркало, в котором отражается дух народа, но и средство совершенствования [illegible] это наро-

ж—та яна гатовіцца. Мы можам адно сказаць: „Гатоуся,‘! і у свой чарод, знаючы заучэсня цану склікваямаму Радаю з‘езду скажам: Беларускі працоуны народ у ім далукі ня прымая! І падпоры Радзя ня дасць ен!

Шчыры Беларус.

Маленькі фэльятон.

Ліст да Беларускаго народу.

З суседпяе раднячае вольпае Расеі, шлю я табе прывітаньня, мой бедны, замучаны і нешчасны народзя! Жывучы тутака, у краіня, дзе поупая воля, дзе бедны працоуны народ карыстая усім багацьцям, якоя праз увесь час ен тварыу, хвабрыкамі, заводамі, мураванымі дамамі і зямлею, якую ен спакон веку абрабляу дзеля багатых, я перапошуся к табе што раз і смуткую, бачучы цябе у няволі, у прыгоня, як і уперад, пры паншчыня і пры самадзяржау‘і. Цяжкая рука усціску вісіць над табою, гняце і ня дае вольна сапці, ня дае адплюшчанымі вачыма глядзець на ясная соняйка. Як пры цару ты, мой народ беларускі, працуяш на паноу, якія глумяцца с цябе, на немцау, якія цябе падпявольваюць тым панам і мерцвяць, калі ты спрачаешся іх слухаць. Вось хутка цэлы год, а ля іншых мейсцоу ужо боляй і двух гадоу, як нішчыць задуманая багацеямі вайна родную тваю Беларусь, губіць сыноу тваіх пад кулямі і па абшары вялікай Расеі галоднымі. Час, дарагі, нясцэпяны прайходзіць час, а будаупіцтва свае краіны ты і ня крапуу, бо ня мог... Гэтта кожны дзень я чую радыя, бадзіорыя песьні волі, а там—дома, у сябе, ты пяеш, як і пеяу да свабоды, да чырвоных феуральскіх і акцяберскіх дзіон, свае плаксівыя, маркотныя песьні...

Прыходзяць да цябе весткі з братняе Расеі, і весткі гэты абмулеваны ліхімі людзьмі, тымі што цябе катуюць і хочуць у Расеі вярнуць цара, у чорную брудную мулю; імі страшаць цябе, хочуць настроіць супроціу вольнаго парадку, наваражыць да яго, каб ты ня любіу яго.

Я ведаю, што гэтым чуткам ты ня верыш, а шукаяш другіх, якімі дзелюцца с табою многія твае сыны, што жывуць гэтта, у Расеі, і наякджаюць потайкам у тваю, Беларускую замельку. Гэты весткі прауду кажуць аб той волі, што жыве тут. Ты павер ім! Усе паны і багацеі ня маюць жаднае сілы у Расеі і за іх німа каму узяцца, як то было нават пры Керэнскум. У твасй жа старонца, Беларусі, яны крулююць, як самі хочуць.

Вось чаму, мой родны народ Беларускі, гэты паны, твае прыціскацялі весь час стараюцца упрошваць нямецкая начальства, каб яно ня брала да дому войска, а пакінула яго на Беларусі. Яны ведаюць, што калі немцы вывядуць войска, та ты ня будзяш маучаць і пастараяшся прагнаць сваіх катау ад сябе і завясці гэткія парадкі, нібы у Расеі: забраць усе дабро у свае рукі, і завясці вольная жыцьціо. Памешчыкі і буржуі выдалі некую Раду, пасадзілі яе у Мінску, празвалі Беларускім Правіцяльствам і гутораць з багачамі другіх краіоу ад тваго імяні, каб даць большую вагу гэтуй гутарца і хуччэй замацаваць над табою свае панаваньня.

Пэуна, мой працоунічы народзя, ты ня дасіся сябе абмануць і ня пойдзяш за сваімі катамі. Доуг я гады ужо ашуквалі яны цябе, прыгнятаоі і ня давалі патолі слабодна уздыхнуць! Цяперака, мне здаецца, ні нямецкія, ні францускія, ні ангельскія багачы, купцы і памешчыкі, ня сумеюць ускінуць на цябе цуглі і заставіць ім служыць. Ці ня прауда? Я ведаю, што ты кахаяш волю, бо сам бедны, няймючы. вякамі тужыу аб ей; а любячы волі, дастаняш с-пад усякае забароны; дастаушы ж сам забароніш ад ліхіх людзей. Ведаю я, што кіпіць у цябе пачуццё змаганьня і ня узабавя яго ты выліяш на поварх. Выліяш, бо прыдзяцца шмат яшчэ змагацца з ліхімі варагамі свабоды, з крапакамі і царскімі пахільнікамі. Дагэтуль мучыу цябе, беларуся, нямецкі купец з генералам праз свайго салдата. Цяперака ж ужо гэты салдат адказауся слухаць сваіх паноу і зрабіу раваліоцыю, ды стау тваім таварышам. Нямецкі салдат ужо ня вораг, а сябар твой. Але услед ім думая накінуць путы на тваю, беларускі селянін старанку францускі з англіцкім грашаунікі. Іх слухаюць яшчэ іхнія салдаты, і яны катуюць Расейскую свабоду. Слабыя бяз паслухняных салдат беларускія паны, папы і купцы запрашаюць на Беларусь іх, думаючы даляй трымаць цябе у няволі. Ці ж ня ашукваюцца гэтыя прадауцы? Няужо ты ім падасіся? Я думаю, што абмыляцца яны горька! Боляй ты ня будзяш цярпець ніякаго прыціску, паустаняш, як адзін чалавек і прагоніш цяперашніх прыгнятацяляу, а у маючых пасягнуць на цябе адсячэш голау пры іхнюй патузя накінуць на цябе, народзя мой, прыгонны аркан.

Свае краіны ты зробішся гаспадаром вольным і слаупым, адбудуяш яе на новы лад і зажывеш свабодзя!

Палююцца вольныя песьні! Змоукнуць песні нядолі і жалю. Усе багацьця краіны станя тваім. І многія твае сыны, вярнуушыся з вымушанай ван роукі, будуць напівацца шчасцям волі: Уваскрося Беларусь і увойдзя у сем‘ю вольных народау.

Народ мой, беларускі! Ня дай маей веры абмануць мяне! Ня хавай даужэй свае помсты да варагоу і разарві путы царпеньня! Чым хуччэй ты гэта зробіш, тым боляй выграяш! Расейскі працоунік чакая ад цябе гэтаго, нарыхтаваушыся даць падмогу. Дык смела за справу!..

Твой сын Змітро.

Новыя правіды.

Здарэньня жыцьця да таго хутка мяняюцца і бягуць адно за другім, што зусім бязмоцным астаецца люцкая можнасць адгадаць сягодня іх заутрашні ход і так ці іняй пакіраваць яго у жаданым напрамку. Вось праз гэта крышацца і руйнуюцца усялякія пляны і рашчоты аб тым ці сім, устройсвя ні будаупіцсвя у самую блізкую будучыну.

На гэты шчот Германская раваліоцыя дае нам ясны і выразны прыклад. Прыпоушы на змену самадзяржаую посля яго найвышэйшаго розцвіту, яна бяз сумленьня прынясла с сабою вялікую блутаніну у рашчеты усясьветнай буржуазеі і падмацавала пазыцыю працоунаго народу усіх краіоу. Хвалі раваліоцыйнаго уздыму пракаціліся у адказ па пауставьня гэрманскаго пароду па усім сьвецця і моспа страсянулі крэпасць буржуйнай улады. Штрых гэты, вядома, залежна ад тых ці іншых варункау, у кожпум мейсцу меу большы ці меньшы скутак.

Тут мы хочам датыркнуцца яго отгуку на польскія справы, якія цесна злыганы са справамі беларускімі і заусягды маюць на іх свой уплыу; які да таго важкі і значны, што ад яго у большасці залежыць нат ліос цэлай стараны, Беларусі.

Дзякуючы за надта ціомным і пяпеуным весткам, мы с часу Германскае раваліоцыі зусім загубілі парадак, якім ідзе развіцьцё у гэты кіпучы час польскаго жыцьця. Тым часам, як відаць, у Польшчы цяперака многая што пераменілася. Праз адзін тыдзянь газэты прыняслі цэлы пак рожных, адно другому ня згодных, адно другоя касуючых павядамленьняу. І як бы ня былі яны бязсыстэмны і збіучывы, усіо ж такі, гавораць за тоя, што Польшч чутка адгукнулася па гэткія здаржьня, як распад Аустра-Венгры і Германская раваліоцыя. Кожная ад гэтых здарэньняу, мая свой гасабісты упрыу па ле грамадзянства і за гэтым вызываюць зусім асобныя отгукі. Распад Аустра-Венгры абудзіу польскую буржуазею і самасційнікау, распаліушы у іх пачуццё адбудовы Вялікай Польшчы. З гэтаго боку пачауся бойкі рух за аб‘яданьня усіх польскіх зямель. Покуль што у гэтум напрамку дайшло да злучэньня Галіцыі з Расейскаю часткаю Польшы. Што датыча Пазнані, Германскай часткі Польшчы, та з ею справа цяжэйшая. Але і пазнанскія палякі ахоплены прагай да злукі і прымі б здарэньня іншы пахіл, маглоб стацца, што мы быліб сьветкамі атрадзеньня Вялікай Польшчы на шчот малых пароду, як Беларусь, Літва, Холмшчына і інш. Тады, есць вядома, асобна ня соладка дасталося б Беларусі: яна была б праглынута ею. Заразлівая ідэя «уцэхпольства», дурманючая на працягу доугіх гадоу гісторыі польскую буржуазею, намешчычаства і духавенства і так старэнпап ры усякіх прыпадках ужываючая імі, падняла б больш іх настрой да гэтай згубнай ля Беларусі працы. Вось з гэстуль нас ня маглі і ня могуць цешыць развіваючыя здарэньня, бяручыя начатак ад распаду Аустра-Венгры.

На шчасця наша, як і усяго працоунаго народу, здарэньня з другога боку, іншай мулі і гатунку, пароджаныя Германскай раваліоцыяй, пяраныпілі і абяззшкодзілі розцвіт гасударска-шавіністычнаго пачуцьця, узбурыушы пачуццё раваліоцыйная. Што датыркая гэтаго, та маюцца весткі, што пасьпех паустаньня у Польшчы пашырыуся да таго, што адбіуся на усім яе устрою.

Маючая кірунак і управу у Польшчы так званая Рада Рэгэнційна, складзяная з памешчыкау і ягамоснай буржуазеі з яе самадзяржаунай палітыкай прыгнету, уступіла мейста дамакратычному слою у пярэмяшку з сацыялістамі. Перш паесткам памячалі у правіцяльсцвяная старшынство сацыяліста Дашынскаго, цяперака яно пярадаецца выпушчанаму з вастрогу у Германі сацыялісту Пілсудскаму, вядомаму гуртаупіку польскіх легіенау.

Польшча прагалошана народнай распублікай. Канешня, усе гэта яшчэ далека ад савецкаго устрою, які адзін можа як забяспечыць правы працоуных грумад, так і пачне касаваць паганую нацыянальна-шавіністычную ускраінную палітыку Польшчы, с моманту яе раздзелу навязваную ей кіраупічымі станамі. вяльможнай бюракратыяй. За гэтым, першым крокам польскаго працоупіка ня заставіць доула чакаць і другі, пошля якога уся улада пяройдзя у рукі працоунаго народу.

Раз намерыушыся ісці па дарозя раваліоцыйнаго будаупіцтва, Польшча ужо ня зможа спыніцца на паударозя і, бяз сумленьня дойдзя да савецкіх парадкау.

Гэткі скутак можа атрымаць ад нас шчырую спагаду ня толькі, як сыноу «вялікай арміі працы», аі як дзяцей той значнай едзіпіцы, вялікай краіны, Беларусі, маючай у сабе 12 міліонау працоупаго народу, спрэс дзямакратскаго, якому празусю гісторыю прыходзілася надужа шмат цярпець ад клерыкальпай Польшчы.

Заміоршы па думца адбудовы Вялікай Польшчы пошля яе падзела, яна-гета польская буржуазея, усю прагу сваю памечвала па Беларусь, стараючыся прыбраць яе пад свае прыгонныя рукі і зраоіць калоняй рабоу. Праца у гэтум напрамку прыцясла вязмерную шкоду ля Беларусі, выказываючыся апошнімі часамі у пансцва над беларускім працоуным народам башыбузучных легіянерау, езуіцкіх ксяндзоу і васальных памешчыкау.

Вось і ня дзіва таму, што Германская раваліоцыя, дауншы штырх да уздыму раваліоцыйнаго руху у Польшчы, асобна значна і дарага ля аховы цэласці Беларусі, як часткі Федэрацкай Радавай Расейскай Распублікі ад грознаго вякавога ворога-польскай ваяунічай буржуазеі.

Беларус-Комуніст.

да. Если мы возмем язык еврейский, польский, русский, немецкий, французский, английский, мы увидим, что в этом языке отразилась вся культура данного народа, что этот язык служит средством развития науки, искусства, гуманизма, общечеловечности народа. Все то, что дает язык, усваивается и переживается народом, все то, что усваивается и переживается. — то передается языку для дальнейшего процесса искания и творчества. В этом заключается безконечная цепь совершенствования народа. Но народ — не есть однообразная в идейном отношении масса, он—конгломерат, обнимающий собою партии, группы, классы, преследующие разные национальные и мировые цели. Следовательно, язык служит отражением и средством совершенствования этих особенностей нации. И чем развитее народ и его конгломератные части, тем совершеннее его язык, и, на оборот, чем совершеннее язык, тем легче и скорее народ и его конгломератные части ведут борьбу за свое существование. Если в Германии развита техника, капитализм, если во Франции развит гуманизм, если в Англии развито право, если в еврейском экстерриториальном народе развиты посреднические навыки, то в этом является причиной не одна нация, как естественно-историческая категория, но также и язык этой нации, который на всяком месте служил для нея путеводной звездой.

У белорусса есть народный и литературный язык. Первый изобилует наслоением по преимуществу великорусского (восток) и польского (запад) языков. Второй, не скрою, значительно искусственен и с трудом воспринимается массами, он—продукт недавнего происхождения, он только рождается, его детские силы мы ощущаем на каждом слове, на каждой строке. Народный язык служит отражением народного духа, его естественно-исторических дарований и богатств, но он не дает философии, науки, искусства, технических знаний, в которых так нуждается нация. Литературный язык—слабый он не имеет массового читателя и точно также он не дает науки и технических знаний, потому что этим не занимался. Его изящная литература пока вложена в стихи, но он не дал еще выдающихся литераторов, историков, романистов, драматургов, которые бы оказали влияние на последующия поколения и отразились в последующем — ходе белорусской культуры. Вот трагизм белорусского языка!..

В то же время мы видим, что переход от белорусского народного языка к языку—польскому, русскому, украинскому и др., как переход, не имеющий под собою глубокой естественной связи, болезненно отражается на отсталости белорусского народа. Если белорусы в ходе истории итстали, если они не могли до сих пор занять почетно место среди других культурных народов, то в этом виновато не племя, как естественно-историческая категория, но то ложное положение, в которое был поставлен белорусский народ всей предшествующей историей, виновато отсутствие своего великого литературного языка, как естественно выкристаллизовавшейся творческой силы, и шатание белоруссов в [illegible] языка польского, русского, у[illegible] даже мирового... Отклонение б[illegible] тих языков и поиски литера[illegible] кого языка вызывает [illegible] торая быть может, [illegible] новыми ценно[illegible] но отзывается на [illegible] литературного языка, который принимается известной частью белоруссов, как исходный язык для дальнейшего творчества и преуспевания.

Мне остается сказать несколько слов о будущем белорусского литературного языка. Для меня ясно одно, что выявление белорусского языка представляет собою такой исторический процесс, который диктуется волей идеалистов с одной стороны и реальной политикой рационалистов — с другой. И так как ни та ни другая категория людей в ходе белорусской истории не может умереть, то белорусский язык будет развиваться, шириться и завоевывать себе место в доме, в школе, в театре, на трибуне, в государственных учреждений. Ход его развития будет замедляться, когда на его пути встанет история или когда его выразители будут сходить со сцены. Но этот ход получит новый толчек, лиш только история потребует от языка нового служения своему народу. Язык белорусский может стать великим языком, лишь только белорусское племя аст своего Гоголя, Достоевского, Толстого, Гюи-де-Мопасана, Шекспира и т. п. выразителей духа своего народа и своей исторической эпохи.

И напрасно антагонизты белорусского языка нападают на него и склонны поставить на пути его развития новые рогатки. Таким способом не убережешь белорусский народ от отсталости и не убьешь идеи, которая управляется естественно-историческими и социальными законами развития. Напротив, все средства, все силы, все ценности необходимо использовать для того, чтобы помочь белорусскому народу найти самого себя, развить интеллектуальные особенности и влиться в мировую семью равным среди равных и свободным среди свободных.

Ев. Канчер

Беларусу.

Гэй уставай, скарэй прашніся
Беларус ад спа,—
Дый увакола азірніся:
Ужо прышла вясна!
Паглядая у ваконца
Сонийка у твае.
Вонь паслухай—па сасонца
Салавей пяе.
У сваей песьні абяцая
Табе волі шмат,
І зямелькі мецьмяш боляй,—
Гэй, прашніся, брат!

А. Дзямідовіч.

ДУМКІ.

Сьвяткуючы у Маскве гадавіны Вялікай Акцябарскай Раваліоцыі — я успамінау цябе мая родная краіна — Беларусь. Успамінау і думау, думау і малявау у сваіом уражэньні той страшны абраз твайго жыцьця, якоя панув цяперака па тваіом абшары, мая родная старонка. Малявау, бач гатовымі выяуляу іх, ужо намулёваныя ліхімі варункамі, і зраунівау с тым, што апяразвала мяне у вялікая сьвята маіх братоу-велікарускіх рабочых і селян.

Тут пярада мною шнуравалі мільёны аслабанёных рабау, гардых, вясіолых, ачуваючых сваю сілу і вагу у тварчуй працы жыцьця! Пярада мною прайходзілі стройныя шарэнгі адмысловых ваякау, абаронцау вялікай Раваліоцыі! Роуны мерны і уверапы тупат іх цешыу мае вечна пышачая свабодаю сэрца, будзіу шырокія крыластыя спадзевы па хуткі прыход усясьветнаго аслабаджэньня працоупаго народу; а мігаючая у вачу чырвань сцягау, ад пралітай крыві маіх таварышау ваякау на працягу доугапыхачай бараньбы ля ужыцця сягоньняшняй свабоды, цеплілі кроу, хвалявалі яе па рухаваму целу і рабілі светлы, вясновы настрой, выбівалі узбухі пазывау...

А між радымі, верткімі і яскравымі думкамі, дзеткамі святошняго пачуцьця, дрэнчыла адна адметная, каразлівая, нуугамонная думка, думка-вестка, думка-гадка, думка-дзетка жальбы і маркатудумка аб роднуй краіня Беларусі. Чорны полах жалю віуся вакол яе, старауся апрануць сабою рыжовы туль бадзіорасці сум труціу думу... Між чырвоных штандарау выглядала уражэньня наудныя вобразы, знарочыста прыгнечаных віосак бяздольнай, прыціснутай родзіны мае... Між радых, жыцяпыхачых тварын вольных людзей мігалля мяне, як беларуса, абачныя хмурыя, забітыя тварыны майго народу... На іх ляжау адбітак нясхаванай завіды па шчаслівых сваіх суседзяу і некіскрытны пявыяуляны папрок... Здавалася рухалі іх губы і выказвалі поуныя злосції помсты прамовы. Вочы іх прагліся да чырвані сцягау, прагныя губы лавілі гарачыя песьні—гімны свабодзя.

А шарэнгі усе ішлі ды ішлі збівалі іх сваімі грумадамі зыкі музыкі гулі нясціханна, адна другую падтрымоуваючы. З чыстаго вясеньняго пебу ліуся цяплаваты прамень сонца. З вялікіх гудзячых птах—ярапланау сыпаліся лісточкі—адозвы і бы галубкі вярцеліся у спакойпум чыстум паветры.

Дыхала сьвятам, сапло воляю, і ня хацелася думаць, ня хацелася гадзіцца, што гэта сьвята толькі у аднэй Расеі, малой часціня сьвету... што ня толькі дзесь далека, а нават вось тут, пад бокам, братні народ, беларусы, ня маюць магчымасці выявіць спадобу таго, што здараяцца у Расеі. А бач, той жа беларус гэтак многа аддау па аутар гэтае свабоды!

І пярадамною праносяцца бедныя віоскі, апустошаныя да каліва, блудзячыя забітыя скрыуджаныя людзі, лета гаравяушыя па сваіх півах і ня маючыя хлеба... Бачу я і промін пажарау бедных хат, чую стрэл гармат і енкі караямых людзей. Бачу і чую усе, і сам пераношу часткаю... А вось і мой бацька; вось знаемыя товарышы, з якімі я колісці у Пецярбурзі лавіу гарадавых і песьнямі страчау першых пташак волі. У бацькі пакарыцялі—немцы забралі усе дабро, ад яек і да каровы, а таварышау шукаюць, каб пакараць за мятэжства, за падбухторваньня людзей супроціу панства ваяунікоу і буржуазеі...

Даляй разгортаяцца увесь абшар Беларусі, і выглядая яна уся у руінах, у папяліішчах і развалах, с магілами і крастамі на кожпум кроку. Блытаяцца запужаны, скованы ад ног да вуст селяпіп і купаяцца у багацці і самаупраусцвя абнаглелы памешчык... Шыпам гадзін—шыпіць павылезшае з норак і шчэлак гнюсавая чарноцьця. Смярдзіць прыгонам вакол... Я і штырхаю сам сябе і нібы абуджаюся: гляджу расплюшчанымі вачмі пярад сабою і бачу:

Шарэнгі ідуць ды ідуць. Гудзе пабедная музыка, лунаюць зыкі прызыупых песянь. Чырвань сцягау залівая паветра... Настрой сьвятошні расце і расце.

Ах!—ня сцерплівая мая думка:—як шчасліу ты, народ расейскі! Якая шырокая сцяжынка адчынята пярад табою к тварачуй працы!.. Ты цар, ты Бог—ты вольны з вольных!.. А народ мой, беларускі? У ланцугах няволі, горкія слезы ліе у гэты час, калі ты святкуяш ад святау сьвята!..

Ах!.. Змаукаю...

А у грудзях штось лопая... Разам паднімаяцца у сэрцы бадзіорасць, і я весь закіпаю нястрымнай прагай і кіпучай помстай. Вера успаляяцца у істоня і гопіць прэч чорная сумленьня... Нейкі таемны голас суцешая мяне:

«Ужо нядоуга цярпець і тваей краіня! Жалезная пята пабядзіцяля коляцца: паставіушы яе, сам будзя ею раздауляп... Уздым раваліоцыі ахапляя весь сьвет! Праз год, ведай, Беларусь будзя спраулядь гэта сьвята разам з Расеяй, вольнай, аслабанепай!».

Я вяселею і рухавяю у вочавідкі. Німа і следу нудпых думак. Мае сьвята—сткапа з сонца, звіта з сьветласці зорпай. Вера пярарадзіла мяне на спрэс. Я весчыстая, прамяпная вера.

Я весь—агонь кіпучы барца!

Але, Беларусь будзя вольная і разам з другімі пародамі будзя сьвяткаваць мой парод вялікая сьвята свабоды! О! Ён цэніць свабоду, ен ведая смак яе—ня дарма ж ен так адважна біуся і б‘ецца за яе... І чым пастойпляй павяцзе ен сваю бойку за яе, тым хуччэй прыблізіць гэта сьвята... Уставай, да змаганьня.

А шарэнгі усе ідуць ды ідуць. Угінаяцца зямля пад імі, хаваяцца усе ня чыстая. Чырвань спягау разгарваяцца усе боляй і хвярбуя неба, якоя гарыць на усем пябасхіля...

Не глядзі — а йдзі! хтось завмяне, і я зліваюся з шарэпгамі, і марыцца уразжа, нібы вяду іх па аслабаджэньня свае Беларусі!

Нехай жыве вольная Беларусь!

Цішка Гартны.

Белоруссы-коммунисты.

По инициативе фракции белоруссов-коммунистов—сотрудников Белорусского Национального Комиссариата, 3-го ноября в помещении Культурно-Просветительного отдела Белнокома (угол Гранатнаго и Георгиевскаго пер.), состоялось собрание белоруссов-коммунистов, проживающих в г. Москве. Цель этого собрания, как это было уже указано в № 35 «Дзянницы», в статье под заглавием *„Белоруссия в опасности“*,—создание в Москве Белорусской секции Российской Коммунистической Партии (большевиков).

После обмена мнений, собрание пришло к заключению, что в виду того обостреннаго положения, в котором сейчас находится Белоруссия, когда с одной стороны ее пытаются разорвать на части и закрепостить соседния вновь образовавшиеся и образовываемыя «незалежныя» государства с явно империалистическим уклоном, с другой же стороны—ее стараются всеми мерами закабалить местные помещики и буржуазия, с Минской «Белорусской радой» во главе, энергично организующие белую гвардию для того, чтобы воспрепятствовать, после ухода немцев, созданию в Белоруссии Советской власти, мотивируя это свое стремление тем, что идея большевизма и возстановление Советской власти в Беллоруссии не есть желание трудового белорусского народа, а нечто «наносное из Московии»,—необходимо создать мощный и решительный отпор как вожделениям соседних новоиспеченных государств, так и империалистким «незалежническим» стремлениям местной буржуазии и Минской Белорусской рады. А это может быть достигнуто только тесным сплочением всех идейных сил Белоруссии, находящихся в настоящее время как в Москве, так и в других местностях Советской России, а именно—истинных коммунистов-белоруссов, которые по своей психологии, духу, языку и национальным особенностям могли-бы близко подойти к трудовым белорусским массам и быть ими понятыми. Только таким образом можно было-бы с успехом и целесообразностью повести работу на Белоруссии, в смысле широкой пропаганды коммунистических идей и внедрения в сознание трудового народа Белоруссии необходимости установления Советской власти в крае в тесной федерации с Российской Советской Республикой.

Исходя из этого, собрание постановило немедленно создать Белорусскую секцию коммунистов-большевиков в Москве и для осуществления этой задачи избрало особое бюро из пяти членов.

Ближайшей целью организуемой секции—созыв конференции всех белорусских коммунистических организаций и групп, находящихся как на территории Советской России, так и вне ея, для создания одного мощного руководящего центра Белорусской коммуны, который с успехом мог-бы взять в свои руки организацию и об'единение трудящихся мас Белоруссии, под лозунгом возстановления в крае Советской власти в тесной федерации с Российской Советской Республикой.

На-днях вышеназванная Белорусская Секция соответствующими органами Р. К. Партии в Москве уже утверждена и Бюро ея приступило к записи всех активных работников-белоруссов, проживающих в г. Москве и состоящих членами Российской Коммунистической Партии (большевиков).

Д. Чернушевич.

Рэзалюцa, прынятая сабраньням беларусау у г. Пятраградзя, у клюбя „Беларуская Хатка“, 19 Кастрычніку 1918 г.

Сабраньня беларусау пастануляя: вітаць адкрыцьця працоунічаго клюбу беларусау, як першае культурна-асьветнае грамады, якая прагнiцца к дасягненьню Інтарнацыяналу і сацыялізму пасярод беларусау, якія жывуць у Пяцярбурзя і на мейсцах, лічучы патрэбным адчыніць такія ж самыя грамады і на мейсцох, а у частцы г. Кранштаца, каб даць можнасьць нясьвядомаму беларускаму працоунаму народу свабодна прылучыцца да культуры і асьветы і быць роуным паміж роуными.

Вітае правадыроу працоунаго народу—Раду Народных Камісарау і тых братоу беларусау, якія стогнуць пад уціскам нямецкаго капіталізму у акупаваных вобласьцях.

Старшыня Сабраньня **А. Усьціловіч.**
Пісар **В. Півавар.**

Аб усім па троху.

З Беларусі.

Ачышчэньня немцамі нашага краю за Магілевам.

Камісар Рыга-Арлоускае чугункі у Магілевя меу гутарку з нямецкім камяндантам ст. „Дашкоука“ на конт ачышчэньня нашага краю за Магілевам. Нямецкі камяндант заявіу, што ен мая приказ ад правіцяльства гярманскае распублікі пачаць аслабаджэня краю у 24 гадзіны.

— Ніякае пярадачы дарог — заявіу нямецкі камяндант, — ня будзя, дарогі проста будуць пакідацца і прадстаунікі Радавае Расеі, калі хочуць, магуць займаць пакінутыя немцамі часткі услед за намі.

Нямецкія уады у Лепялі высяляюць памешчыкау і буржыазею.

З Віцябску павядамляюць, што гярманскія салдаты у акупованых ваколіцах Лепеля выбралі рады, якія высяляюць буржуазею з мястэчак, а памешчыкау з двароу. Буржуазея уцякая да Барысава Минскае губ.

Ачышчэня немцамі акупованых вобласьцеу.

З Себяжу павядамляюць, што нямецкая войска адышло з дамаркацыйнае ліні у горад Люцын, а адтуль рыхтуяцца іці у Рыгу.

Лепшыя сьвядомыя сілы высланы і працуюць над установаю Радавае учасьці. Згуртован ваенна-равалюцыйны камітэт, да якого пярайшла уся уласьць у горадзя і павеця.

Гярманя ачышчая Фінляндзю.

З Капянгагяну павядамляюць, што гянярал фон-дэр-Гольц, камандуючы гярманскім войскам у Фінляндзі, заявіу фінскаму правіцяльству, што гярманская войска пакідая Фінляндзю.

З Украіны.

Падгатоука агульнаго паустаньня.

З Харкава павядамляюць, што украінскія лівыя сацыялісты-равалюцыянеры усіляна распаусюджваюць праклямацы, якія клічуць сьпешна гуртавацца.

„Дзень агульнаго паустаньня ужэ прызначан—гаворыцца у праклямацах,—трэба рашучальна падгатаулівацца, баявыя дружыны [illegible] чакаюць толькі знаку.

Царскі сьлед.

З Ліпава павядамляюць, што на [illegible] морскім хлоня [illegible] царскі [illegible] сьцяг.

З-за граніцы.

Сабраньня Бярлінскае Рады.

З Бярліну павядамляюць, што 11-го лістападу у вечара, у цырку Буша, адбылося сабраньня Рады работнічых і салдацкіх дапутатау. Эбярт, пад шумнае адабрэня усіх, хто быу на сабраньні, заявіу, што змога паміж Спартакамі і незалежнымі скончылася. Аднаглалосна была прынята праклямаца да працоунаго народу, у якой абрысоуваяцца сучасная палажэньня Гярмані. Ад насіцяляу кароны адабрана уласьць. Гярманя пяравярнута у сацыялістцкую распубліку. Палітычная уласьць пярайшла к радам. Бліжшая задача Часоваго Ураду: заключэньня згоды, якой бы яна ня была, яна лялей прадаужэньня нячуванае бойні. Патрэбна хуткая паступовая сацыялізаца сродкау вырабу. Бярлінская Рада упэуняна, што у ва усем свеця будзя такі самы пяраварот. У дадатак Рада шле Расейскаму правіцяльству братняя вітаньня. Яна пастанауляя, каб правіцяльства распубліканскае Гярмані зараз жа увайшло у зносіны па радзіяталяграхву з Рускім правіцяльствам, якоя чакая прадстауніства ад Бярліну. Праклямаца кончаяцца так: хай жыве Гярманскяя Сацыялістцкая Распубліка!

«Адракаюцца» ад уласьці.

З Лівону павядамляюць, што у Гярмані цэлы рад гярцогау і князеу адракаюцца ад уласьці. З Базелю павядашляюць, што валадарны князь Адольф Ліпе Шаумбургскі адрокся ад сваіх валадарных правоу за сябе і за сваю хвамілю. Рада салдацкіх дапутатау узяла уласьць у свае рукі. З Аральсону павядамляюць, што Фрыдрых, валадарны князь Вальдэка і Цырмонта, па добруй волі адказауся ад пасаду. З Заальхвельду павядамляюць, што гярцог Бярнард і князь Эрнст Саксэн-Мейнінгэнскі адказаліся да рэшты ад сваіх валадарных правоу. Княжства Саксэн-Мейнінгэ абвешчана распублікай; усе уладзеня, а так сама частковыя маенткі гярцога абвешчаны грамадзянскім дабыткам. На рэшця, з Готы павядамляюць, што гярцог Карл Адуард Саксэн-Кабурскі заявіу ландтагу, што ен атказваяцца ад сваіх валадарскіх правоу.

Равалюца у Швяйцары.

З Парыжу навядамляюць, што у большуй часьці нямецкае і хранцускае Швяйцары пачалася агульная забастоука. У хранцускуй Швяйцары жалезнадарожнікі прылучыліся да забастоукі, жалезнадарожнае дзьвіжэня пярэрвана.

З Франкфурту на Майня павядамляюць, што агульная забастоука у Швяйцары расьце усе боляй. Жалезнадорожная дзьвіжэньня зусім застанавілася, так што газэты ня атрымоуваюцца.

У Базелі калакольным звонам было склікана войска, якоя там стаіць. Апроч таго дзеля падтрымання парадку згуртована белая гвардзя.

Цурых занят 6 пяхотнымі і 6 коннымі палкамі, правіцяльства робіць арышты. Арыштован павадыр камуністцкае партыі Герцог.

З Берну павядамляюць, што пасольства Радаваго Расейскаго правіцяльства адпрауляна на 15-ці аутамабілях за граніцу.

Равалюца у Даніі.

З Капянгагяну павядамляюць, што усе равалюцыйна-сацыялістцкія партыі зрабілі 17 лістападу многалюдную сходку, дзеля агульнае забастоукі. Пошля сходкі пачаліся бязпарадкі; транваі застанавіліся; паліца пушчая у ход аружжа супраціу рабочых; на вуліцах бойныя схваткі.

Усюды у Даніі вялікія забастоукі.

Равалюца у Нарвэгіі насьпявая.

З Стакгольму павядамляюць, што Нарвэжскія лівыя сацыялісты выдалі маніхвэст, у яком прапануюць усім рабочым, селянам і рыбаловам быць гатовымі к акціуным равалюцыйным дзеям у змозя за правядзеня сваіх ідэалау.

Равалюца у Галандзі.

З Стакгольму павядамляюць, што у Ніжнюй Палаця 14 лістапада у ввечара пашлі чуткі аб тым, што равалюца у Галандзі ужо зробляна і па усей Галандзі згуртованы Рады. Вячэрняя газэта падцьвярджая гэту вестку. Правіцяльства стараяцца згуртаваць белую гвардзю. Па тону газэты можна думаць, што Галандзя ужо Радавая Распубліка.

З Амстэрдаму павядамляюць, што пярад каралеускімі палацамі быу зроблян мітынг з патрабаваньням распублікі. У Амстэрдамя, Ротардамя і Гаазя [illegible] правіцяльства робіць [illegible] ваенныя [illegible] У Гаазя Труэльта у сваей прамовя заявіу, што мы [illegible] сабе пытаньня—ці ня пара і у Галандзі зрабіць тоя самая, што у Гярмані. Мы ня хочам насілства, але павінны скарыстаць з гістарычнаго моманту; мы патрабуям сваіх правоу і гатовы ахвяраваць свае жыцця дзеля гэтаго. Армія ня пойдзя супраціу рабочых; ні армія, ні паліца ня магуць выступаць супраціу нас.

Газэта „Сацыял-демакратэн“ у Капенгагяня отрымала такую талляграму: *„Галандзя знайходзіцца накануня равалюцы. Залаженьня Раду Салдацкіх Дапутатау пытаньня толькі некулькіх гадзин.* Пазнейшыя талляграмы павядамляюць, што *скасаваньня манархі чакаяцца сеньня ці заутра.*

З Стакгольму павядаляюць, што у Гаазя і Ратардамя 17 лістапада былі бойныя даманстрацы.

Равалюца у Бельгі.

Газэця „Тагяблат“ павядамляюць з Гаагі, што у ва усей Бельгі равалюца. У Брусэлі панує Рада салдатау самаго крайняго напрамку. На вуліцах робяцца бязпярэрыву стычкі. Многа народу пабіта і паранянa.

Хранца накануня равалюца.

З Стакгольму павядамляюць, што там ідуць упартыя чуткі аб усіленьні равалюцыйнаго руху сярод хранцузскіх рабочых,

Батальены неграу, згуртованыя у апошнія месяцы, дзеля уцішэня рабочых, магуць стаць абаронцамі равалюцы.

Есьць нябязпека, што на уцішэня хранцускае равалюцы будуць адпрауляны гамэрыканскія і англіцкія сілы. Сярод хранцускіх працоунікау пануя пэунасьць, што большая частка белых салдатау ня пойдуць супраціу хранцускаго народу.

Там гдзе белагвардзейцы.

Папяровыя грошы белых.

У Кацярынбургу белыя выпусьцілі новых папяровых грошай на 8 мільенау рублеу.

Матэры, газы і цукру ні у горадзя, ні у ваколіцах німа.

Радактуя і выдае Друкарскі Атдзел Беларускаго Нацыянальнаго Камісарыяту.

В помещении [illegible]ательского Отдела Белорусского Национального [illegible] (Гранатный пер., 24) производится прием чле[illegible] коммунистов в Московскую Белорусскую Секцию [illegible] (большевиков).

3-я Государственная типография (Р. С. Ф. С. Р.) Тверская, Мамоновский п.